

Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky
Odbor Parlamentný inštitút

Edícia: Porovnávacie analýzy

24/2020

Domáce vzdelávanie v štátoch EÚ, Spojenom kráľovstve, Kanade a USA – právna úprava, podmienky a hodnotenie kvality

Vypracovali: PhDr. Natália Petranská Rolková, PhD. a Mgr. Petra
Žurinová, PhD., Odbor Parlamentný inštitút

Schválila: Mgr. Natália Švecová, riaditeľka Odboru Parlamentný
inštitút

Bratislava

16. decembra 2020

Anotácia:

Analýza sa zameriava na právnu úpravu domáceho vzdelávania vo vybraných štátoch, na to, v ktorých ročníkoch sa umožňuje, či sa naň vyžaduje súhlas konkrétnych inštitúcií, či je potrebné uvádzať preň dôvody, ako ho štát podporuje, aké sú kvalifikačné predpoklady poskytovateľa, či musí sledovať učebné osnovy, ako sa hodnotí dosiahnuté vzdelanie žiakov.

Kľúčové slová:

školstvo, domáce vzdelávanie, individuálne vzdelávanie, financovanie

Postavenie Odboru Parlamentný inštitút definuje § 144 zákona NR SR č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky, podľa ktorého Parlamentný inštitút plní informačné, vzdelávacie a dokumentačné úlohy súvisiace s činnosťou NR SR a jej poslancov. Súčasťou odboru je aj Oddelenie Parlamentná knižnica a Oddelenie Parlamentný archív.

V rámci informačnej činnosti Odbor Parlamentný inštitút vydáva spravidla tieto informačno-analytické materiály:

V oblasti vzdelávania Odbor Parlamentný inštitút zastrešuje úvodné inštruktážne semináre najmä pre novozvolených poslancov, účasť Kancelárie NR SR na parlamentnej rozvojovej spolupráci určenej pre zahraničné parlamenty, stážový program pre študentov vysokých škôl, ako aj ďalšiu vzdelávaciu, prednáškovú a publikačnú činnosť.

Materiál slúži výlučne pre poslancov Národnej rady Slovenskej republiky a zamestnancov Kancelárie NR SR a nemôže v plnej miere nahrádzať právne alebo iné odborné poradenstvo v danej oblasti. Údaje, použité v materiáli, sú aktuálne k dátumu jeho zverejnenia. Zverejňovanie materiálu je možné iba so súhlasom Odboru Parlamentný inštitút a autorov.

Obsah

Úvod.....	4
1. Právne postavenie domáceho vzdelávania.....	5
2. Spôsob registrácie, hodnotenie žiakov a kvalifikovanosť osôb poskytujúcich domáce vzdelávanie.....	13
3. Finančná podpora a počet študentov vzdelávajúcich sa doma	18
Záver	21
Použité zdroje.....	23

Úvod

Téma domáceho vzdelávania žiakov začína opätovne rezonovať aj v stredoeurópskom priestore. Azda i v kontexte vývoja spoločnosti súvisiaceho s pandémiou COVID-19, keď mali tisíce rodičov možnosť vyskúšať si vzdelávanie svojich detí v domácom prostredí, sa ukázali v praxi mnohé pozitíva či negatíva takejto výučby. Prítomné sú teda úsilia posilniť daný inštitút na jednej strane, na druhej strane sa však ozývajú aj kritici uprednostňujúci učenie detí v sústave výchovno-vzdelávacích inštitúcií.

V Slovenskej republike existuje možnosť domáceho vzdelávania od roku 2008. Jeho podmienky upravuje zákon č. 245/2008 Z. z. o *výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov*. Zákon ho v § 23 nazýva individuálne vzdelávanie, pričom jeho podrobnosti stanovujú najmä §§ 24 a 25. Právne ukotvenie by bolo možné charakterizovať ako konzervatívne, keď sa individuálne vzdelávanie umožňuje len žiakom 1. stupňa základných škôl a záujemcovia musia spĺňať množstvo podmienok. Zaujímalo nás pritom, ako je daná problematika upravená v štátoch EÚ, v Spojenom kráľovstve, USA a Kanade. Cieľom porovnávacej analýzy bolo vyhodnotiť, ktoré krajiny majú zákonom upravenú možnosť domáceho vzdelávania a odkedy, za akých podmienok majú možnosť rodičia deti vzdelávať doma a ako prebieha registračný proces. Ďalej nás zaujímalo, ktoré krajiny vyžadujú, aby mali poskytovatelia domáceho vzdelávania odbornú pedagogickú kvalifikáciu a ako v praxi prebieha hodnotenie žiakov. Zaujímalo nás tiež, ktoré štáty finančne podporujú domáce vzdelávanie a v závere približujeme počty študentov využívajúcich túto možnosť za ostatné dva roky.

Odbor Parlamentný inštitút Kancelárie NR SR sa v záujme získania potrebných údajov obrátil na vybrané štáty prostredníctvom internej databázy výmeny informácií Európskeho centra pre parlamentný výskum a dokumentáciu (ECPRD)¹, a to požiadavkou č. 4491 z 12. augusta 2020 (*Home-schooling – legal status, support and quality assessment*). V stanovenom termíne sme dostali stručné odpovede z 22 krajín: Česká republika, Cyprus, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Grécko, Chorvátsko, Írsko, Kanada, Litva, Lotyšsko, Luxembursko, Maďarsko, Nemecko, Poľsko, Portugalsko, Rakúsko, Rumunsko, Slovinsko, Španielsko, Švédsko a Taliansko. V prípade štátov, ktoré nám v danom termíne neodpovedali, sme pracovali s informáciami z predchádzajúcej požiadavky v ECPRD č. 3161 z 13. júla 2016 (*Home-schooling*), ako aj s aktuálnymi údajmi *Združenia pre právnu obranu domáceho vzdelávania (HSLDA)*². Týkalo sa to celkovo šiestich štátov – Belgicka, Bulharska, Francúzska, Holandska, Spojeného kráľovstva a USA. V komparácii nezabúdame ani na údaje zo Slovenskej republiky, ktoré sme konzultovali

¹ Pokiaľ nie je uvedené inak, použité údaje sú čerpané z internej databázy ECPRD

(<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/public/page/about>), najmä z požiadaviek č. 4491 a č. 3161.

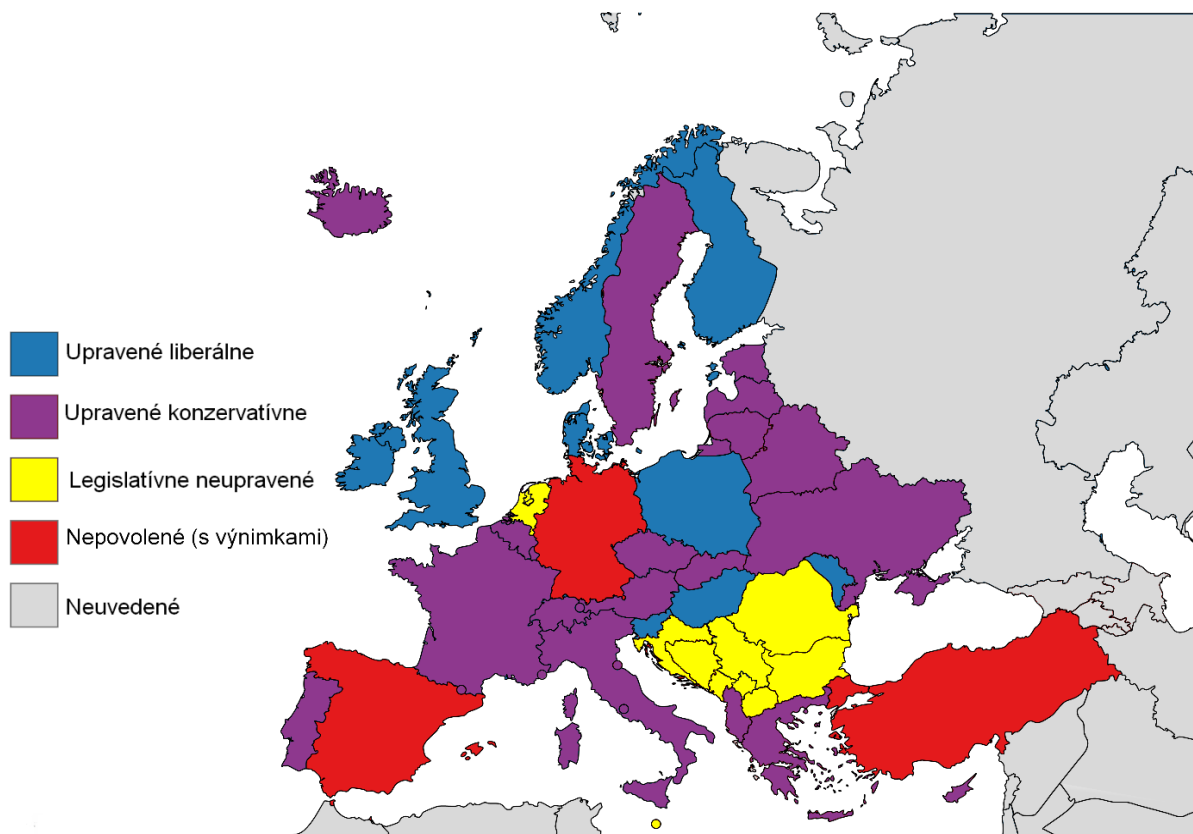
² Home School Legal Defense Association. Dostupné online: <https://hsllda.org/legal/international>. [cit. 8.12.2020]

s Odborom predprimárneho a základného vzdelávania Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR a s Oddelením štatistiky a služieb Centra vedecko-technických informácií SR.

1. Právne postavenie domáceho vzdelávania

Mapa č. 1

Prehľad krajín Európy podľa toho, do akej miery právne povoľujú domáce vzdelávanie

Zdroj: S použitím citovaných zdrojov spracovali autorky.

Z 29 skúmaných štátov je domáce vzdelávanie právne ukotvené až v 23 krajinách, vrátane Slovenskej republiky; legislatívne neukotvené je len v šiestich krajinách, a to v **Bulharsku, Holandsku, Chorvátsku, Nemecku, Rumunsku a Španielsku**.

V **Nemecku** nie je na celoštátnej úrovni takýto typ vzdelávania povolený. Podľa [Základného zákona](#) (článok 7) musí byť celý školský systém pod dohľadom štátu – respektíve jednotlivých spolkových krajín. Nemecká legislatíva nepovoľuje vzdelávanie vykonávané mimo štátom kontrolovaných školských inštitúcií z náboženských dôvodov, ani z presvedčenia rodičov. Existujú však výnimky z regulárneho študijného plánu, ktoré môžu zriedkavo udeliť priamo školy. A to napríklad pre deti diplomatov, pracovníkov zábavných parkov alebo v prípade konkrétnych ochorení detí. Rodičom, ktorí nedodržia povinnosť detí

navštevovať školy, hrozia sankcie. Vo väčšine spolkových štátov predstavuje nedodržanie predpisov len správny delikt. V piatich spolkových štátoch sa jedná o trestný čin, za ktorý je možné uložiť vysoké pokuty alebo aj tresty odňatia slobody. Preto mnohí akademici predpokladajú, že počet poskytovateľov domáceho vzdelávania v Nemecku za posledné obdobie kvôli súdnym sporom klesol, a to aj napriek tomu, že záujem o individuálne vzdelávanie vo všeobecnosti rastie, a to najmä zo strany náboženských komunit, ktoré chcú deti vzdelávať bez štátnych zásahov. Potvrdzujú to aj záznamy [Hnutia pre domáce vzdelávanie](#), podľa ktorého sa domáce vzdelávanie v praxi uplatňovalo v posledných rokoch v 300 až 500 rodinách pri viac ako 1000 deťoch.³

Španielske právo neuznáva domáce vzdelávanie. Článok 27 [španielskej ústavy](#) obsahuje právo na vzdelanie. V článku 4 ústavného zákona č. 2/2006 o vzdelávaní sa stanovuje, že základné vzdelávanie je povinné a trvá desať rokov (vo veku 6 – 16 rokov). Rozsudok ústavného súdu č. 133/2010 uvádza, že domáce vzdelávanie nie je v súčasnom právnom rámci v Španielsku možnosťou vzdelávania.⁴ V dôsledku toho môžu byť rodičia nútení prihlásiť svoje deti do školy, ak to vyžadujú úrady sociálnej služby. Existujú však výnimky, ktoré úrady sociálnej starostlivosti tolerujú.⁵ Právne postihy rodičov sa odlišujú podľa regiónov. Niektoré možnosti individuálnej výučby povoľujú, v iných hrozia prísne sankcie. Jediné dva regióny, ktoré majú priamo zavedené právne mechanizmy v otázke domáceho vzdelávania, sú *Kantábria* a *Baskicko*.⁶

Rumunsko je špecifickým prípadom, keďže individuálne vzdelávanie tam nie je legislatívne zakotvené, ale ani zakázané. Podľa [zákona o vzdelávaní č. 1/2011](#) (čl. 16, ods. 2) „Povinnosť 10-ročnej dennej školskej dochádzky sa končí vo veku 18 rokov.“ Mala by sa uskutočňovať autorizovanou formou, domáce vzdelávanie sa nezmieňuje. V praxi rodičia, ktorí sa rozhodnú pre tento typ vzdelávania, obchádzajú legislatívu tak, že deti zapisujú do tzv. zastrešujúcich škôl (často v USA či v Maďarsku) a vyučujú ich doma. Na časovo obmedzené obdobie však môžu aj rumunské úrady povoliť dieťaťu so špeciálnymi potrebami alebo so závažnými zdravotnými prekážkami štúdium doma alebo v zdravotníckom zariadení (čl. 25, ods. 3 zákona č. 1/2011). Vzdelávanie potom samostatne realizuje školská inšpekcia podľa [rámcovej metodiky vypracovanej Ministerstvom školstva](#).

Podobne ani v **Bulharsku** nie je domáce vzdelávanie priamo legislatívne definované. Podlieha však dohľadu štátnych orgánov a študent musí byť prihlásený do školy. Ak štátne

³ Internetový portál <https://www.triviumpursuit.com> [cit. 8.12.2020]

⁴ Vyššie uvedený rozsudok však tiež uznáva, že povinné školské vzdelávanie je politickým rozhodnutím a nič nebráni regulácii domáceho vzdelávania, ak bude politická vôľa. Hoci rozsudok otvára túto možnosť, domáce vzdelávanie nebolo doteraz regulované a zostáva väčšinou mimo verejnej diskusie.

⁵ Vo všeobecnosti sa prijímajú tri dôvody, z ktorých je domáce vzdelávanie akceptované: zdravotný stav žiaka, cestovateľský životný štýl alebo pobyt v cudzine. Iné okolnosti sa považujú za absenciu žiaka. Rodičia musia preukázať, že sú schopní poskytnúť dieťaťu individuálny vzdelávací program zodpovedajúci jeho potrebám.

⁶ Kritéria, na základe ktorých sociálne úrady povoľujú domáce vzdelávanie, sú ustanovené vo [vyhláske Balora](#).

školské úrady vyhodnotia individuálnu výučbu ako nedostačujúcu, žiak sa musí vrátiť k regulárnej výučbe.

V **Chorvátsku** nie je domáce vyučovanie súčasťou štátneho vzdelávacieho systému a nie je ani nijako legislatívne upravené. Avšak pokiaľ ide o študentov s ťažkým ochorením alebo zdravotným postihnutím štát môže udeliť výnimku.⁷

V **Holandsku** [zákon o povinnej školskej dochádzke](#) hovorí o povinnom vzdelávaní len ako o školskom vzdelávaní. Domáce vzdelávanie je povolené len vyhlásením výnimiek a pravidlá pre ne nie sú stanovené zákonom, ale určuje si ich každá obec samostatne. Deje sa tak najmä vtedy, ak nie je možné poskytnúť žiakovi regulárnu formu výučby v mieste jeho bydliska.

Tabuľka č. 1

Zoznam štátov, ktoré majú právne zakotvené podmienky domáceho vzdelávania

Štát	Legislatíva vzťahujúca sa k domácomu vzdelávaniu
1. Belgicko	• Ústava 2019, článok 24
2. Cyprus	• Vyhláška o vzdelávaní detí so špeciálnymi potrebami z roku 2001 (186/ 2001) • Zákon o primárnom a sekundárnom vzdelávaní z roku 1993 • Zákon o vzdelávaní detí so špeciálnymi potrebami z roku 1999
3. ČR	• Školský zákon č. 561/2004 Sb.; § 40, 41 (pozri tiež 561/2004 Sb.)
4. Dánsko	• Ústava 1953, čl. 76 • Zákon o bezplatných a súkromných školách, článok 8 • Zákon o základných školách (Folkeskole Act)
5. Estónsko	• Zákon o základných a vyšších stredných školách, § 23
6. Fínsko	• Zákon o základnom vzdelaní 628/1998
7. Francúzsko	• Školský zákon, článok L 131–1,2
8. Grécko	• Zákon č. 3699/2008 o špeciálnom vzdelávaní • Novela zákona č. 416/2013 • Rozhodnutie ministerstva č. 2005/B/31-5-201
9. Írsko	• Ústava 1937 článok 42 • Zákon o výchove a vzdelávaní, § 14
10. Kanada – Alberta	• Zákon vzdelávaní (SA 2012 cE-0.3), článok 20, odsek 1 • Zákon č. 15 o voľbe vzdelávania • Nariadenie o domácom vzdelávaní
Kanada – Ontário	• Zákon o vzdelávaní (RSO 1990 c. E.2) článok 21(2); • Memorandum č. 131
11. Litva	• Dodatok k čl. 31 zákona o vzdelávaní • Vládne nariadenie o vzdelávaní v rodine (máj 2020)

⁷ [Zákon o vzdelávaní na základných a stredných školách](#) č. 71-05-03/1-08-2

12. Lotyšsko	• Zákon o vzdelávaní • Vyhláška č. 591 o postupoch pri prijímaní študentov do všeob. vzdelávacích inštitúcií
13. Luxembursko	• Zákon o povinnej školskej dochádzke, článok č. 9, čl. 18–21
14. Maďarsko	• Zákon CXC 2011 • Výnos ministerstva o fungovaní verejných vzdelávacích inštitúcií
15. Poľsko	• Zákon o školskom vzdelávacom systéme 1991 • Zákon o vzdelávaní z roku 2016, článok 37
16. Portugalsko	• Ústava, článok 73, 74 • Zákon 55/2008 zo 6. júla 2008
17. Rakúsko	• Základný zákon o všeobecných právach občanov • Zákon o povinnej školskej dochádzke
18. Slovensko	• Školský zákon č. 245/2008 Z. z.
19. Slovinsko	• Zákon o základnom vzdelávaní, kapitola VII., článok 88–92 • Smernica kalendárneho roka pre základné vzdelávanie • Smernica hodnotenia vedomostí a predpokladov žiakov ZŠ pre postup do ročníka
20. Spojené kráľovstvo	• viac v dokumente https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/sn05108/
21. Švédsko	• Zákon o vzdelávaní 2010/800 • Zákon 2015/176 • Zákon 2020/605 • Nariadenie 2020/115
22. Taliansko	• Zákon 297/1994, článok 111, ods. 2 • Zákon 76/2005, článok 5, ods. 4 • Zákon 62/2017, článok 23
23. USA	• regulujú zväčša jednotlivé štáty

Zdroj: S použitím citovaných zdrojov spracovali autorky.

Pri ostatných 23 štátoch – Belgicko, Cyprus, Česká republika, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Írsko, Kanada, Litva, Lotyšsko, Luxembursko, Maďarsko, Poľsko, Portugalsko, Rakúsko, Slovensko, Slovinsko, Spojené kráľovstvo, Švédsko, Taliansko a USA, ktoré majú legislatívne zakotvenú právnu úpravu týkajúcu sa domáceho vzdelávania, sme sa rozhodli rozlišovať medzi a) konzervatívnym a b) liberálnym prístupom k aplikovaniu individuálneho vzdelávania. V prípade prvej skupiny ide o štáty, ktoré majú domáce vzdelávanie vekovo, ročníkovo či inak limitované – napríklad špeciálnym povolením. Za liberálne štáty sme označili také, ktorých prístup k domácejmu vzdelávaniu nie je obmedzený a pripúšťa sa akákoľvek forma domáceho vzdelávania. Povinnosťou rodičov je len prihlásiť školopovinné dieťa do databázy o vzdelávaní v škole alebo v inej odbornej inštitúcii.

A)

Do skupiny **konzervatívnejších krajín** sme zaradili najvyšší počet štátov (16), sú to: Belgicko, Cyprus, Česká republika, Estónsko, Francúzsko, Grécko, Kanada, Litva, Lotyšsko, Luxembursko, Portugalsko, Rakúsko, Slovensko, Švédsko, Taliansko a USA. Tieto štáty regulujú domáce vzdelávanie zväčša len u detí vo veku povinnej školskej dochádzky (buď iba v primárnom, alebo tiež v sekundárnom stupni vzdelávania). V **Grécku** a vo **Švédsku** môžu byť dokonca vzdelávané doma iba deti so zdravotnými a inými špecifickými problémami, pre ktoré dlhodobo nemôžu navštevovať školu. Vo Švédsku sa to vníma skôr ako špeciálna forma distančného vzdelávania, v rámci ktorej študentovi udeľuje každý rok súhlas riaditeľ školy, lekár a zákonný zástupca. Ak sa zhodnotí, že študent zvláda absolvovať regulárne základné vzdelávanie, musí sa vrátiť späť do školy.

V časti štátov sa možnosť vzdelávania v domácom prostredí poskytuje len žiakom 1. stupňa, na ďalšom stupni explicitne iba tým, ktorí sa kvôli zdravotným problémom nemôžu zúčastňovať regulárneho vyučovania. **Cyprus** povoľuje domáce vzdelávanie všetkým deťom po dovŕšení 4 rokov a 8 mesiacov v primárnom stupni vzdelávania (cca do 12 rokov), v sekundárnom stupni len pre deti so špeciálnymi potrebami. O žiadostiach pritom rozhoduje *Okresná komisia pre špeciálne vzdelávanie*. V **Českej republike** sa domáce vzdelávanie môže poskytnúť všetkým deťom na úrovni 1. stupňa (1. – 5. ročník), iným spôsobom plnenia povinnej školskej dochádzky sa rozumie vzdelávanie žiakov s hlbokým mentálnym postihnutím, ktoré je umožnené aj v druhom stupni vzdelávania. V **Lotyšsku** sa *vzdelávanie v rodine* všeobecne umožňuje žiakom 1. – 6. ročníka; pri deťoch, ktoré kvôli zdravotnému stavu nemôžu navštevovať školu dlhšie ako jeden mesiac, hovoria o *domácom vzdelávaní*, a to aj vo vyšších ročníkoch, a poskytujú ho samotní pedagógovia. Na **Slovensku** je *individuálne vzdelávanie* povolené len žiakom na prvom stupni ZŠ (1. – 4. ročník) alebo žiakovi, ktorému jeho zdravotný stav neumožňuje účasť na vzdelávaní v škole.

V ďalších krajinách môže byť individuálne vzdelávanie poskytované počas celého obdobia povinnej školskej dochádzky, pričom to nie je ani na vyšších stupňoch podmienené zdravotnými okolnosťami. I tu je však podobný proces obmedzený súhlasom príslušných inštitúcií alebo limitovaný inými okolnosťami. V **Estónsku** sa povoľuje vzdelávanie dieťaťa doma až do ukončenia povinnej školskej dochádzky (1. – 9. ročník) v dvoch prípadoch: ak mu zdravotný stav nedovoľuje zúčastniť sa regulárneho vyučovania (financuje škola) alebo ak si rodič želá osobne zodpovedať za vzdelávanie dieťaťa (financuje rodič). Vo **Francúzsku** dáva povolenie na individuálne vzdelávanie počas povinnej školskej dochádzky (6 – 16 rokov) buď samospráva, alebo riaditeľ *Centra pre národné vzdelávanie*. Obvykle rodičia volia domácu školu z dôvodu zdravotného postihnutia dieťaťa, kvôli geografickej vzdialenosti od najbližšej školy či životnému štýlu (napríklad, keď rodina veľa cestuje). V **Litve** je vzdelávanie dieťaťa doma povolené až do 18 rokov v prípade, že rodič, zákonný zástupca alebo opatrovník (resp. dieťa nad 14 rokov s ich súhlasom) podpíše dohodu s príslušnou školou.

V **Luxembursku** je potrebný na domáce vzdelávanie dieťaťa vo veku 4 až 12 rokov súhlas okresného školského inšpektora, v ktorom musia byť jasne uvedené dôvody pre tento typ vzdelávania. Pri vyššom stupni vzdelávania (12 – 16 rokov) to zákon nereguluje. V praxi sa pritom očakáva, že rodič dieťaťa buď predloží záverečné vysvedčenie vydané príslušnou obcou korešpondujúce s učebnými osnovami, alebo požiada o súhlas s domácim vzdelávaním ministerstvo školstva (to de facto nie je oprávnené takýto súhlas odoprieť). V **Portugalsku** sa môže dieťa vzdelávať doma vo veku 6 – 18 rokov, ale len za pomerne prísnych povolovacích a ďalších okolností (rodičia uvádzajú konkrétne dôvody žiadosti, konečné rozhodnutie na základe odporúčania riaditeľa školy vydáva generálny riaditeľ pre vzdelávacie inštitúcie, vzdelávať musí kvalifikovaný pracovník minimálne s titulom bakalára). V **Rakúsku** sa taktiež povoľuje domáce vzdelávanie počas celej povinnej dochádzky (1. – 9. ročník), avšak nemôže sa realizovať v prípadoch, keď deti neovládajú nemecký jazyk. V **Taliansku**, kde je možné domáce vzdelávanie vo veku 6 – 16 rokov, musia o tom rodičia každoročne vopred informovať riaditeľa školy v oblasti bydliska dieťaťa a preukázať, že na takúto výučbu majú technické a ekonomické prostriedky.

V **USA** je téma domáceho vzdelávania široko diskutovaná. Školstvo je tu totiž štátnou a zároveň aj lokálnou záležitosťou. Diskusia sa týka rozsahu štátnej regulácie a pomoci, ktorá by sa pri domácom vyučovaní mala poskytovať. Vo všeobecnosti sú na federálnej úrovni regulované len požiadavky na stravovanie dieťaťa a veci týkajúce sa oblastí mimo vyučovania. Inak sa formy domáceho vzdelávania odlišujú štát od štátu.⁸ Rovnako **Kanada** uznáva domáce vzdelávanie na federálnej úrovni a každá provincia má svoju vlastnú legislatívu a ustanovenia pre tento typ vyučovania. Podobný postoj má aj **Belgicko**, ktoré na základe ústavy (článok 24) umožňuje prístup k slobodnej voľbe vzdelávania. Pravidlá si potom určujú regióny jazykových komunít.⁹

B)

V rámci 7 **liberálnych** krajín – Dánsko, Fínsko, Írsko, Maďarsko, Poľsko, Slovinsko a Spojené kráľovstvo – nie je domáce vzdelávanie nijako vekovo ani ročníkovo obmedzené. Pripúšťa sa akákoľvek forma vzdelávania. V Dánsku, Fínsku, Írsku, Slovinsku ani v Spojenom kráľovstve sa na jeho aplikovanie v praxi nevyžaduje žiadne špeciálne povolenie autorít (vláda, samospráva). Žiaci sú väčšinou povinní dokončiť povinnú školskú dochádzku a v rámci vzdelávania dosahovať vedomosti a zručnosti zodpovedajúce učebným osnovám. Rodičia dieťaťa by mali školopovinné dieťa registrovať v inštitúcii, ktorá vedie databázu o povinnom vzdelávaní a dohliada na plnenie vzdelávacích štandardov, alebo tieto inštitúcie

⁸ V niektorých štátoch sú pravidlá individuálneho vzdelávania stanovené podľa konkrétnych zákonov (*New Jersey, Maryland*), v iných sa chápe domáce vyučovanie podobne ako v súkromných školách (*Kalifornia, Indiana, Texas* atď.), v iných sa princípy domáceho vzdelávania stanovujú podľa konkrétnych parametrov povinnej školskej dochádzky (*Virgínia, Južná Dakota, Iowa*).

⁹ Pre bližšie vysvetlenie pravidiel domáceho vyučovania jednotlivých komunít pozri <https://hslde.org/post/belgium>

aspoň informovať. Modelovým prípadom je v tomto smere **Írsko**, kde je vzdelávanie v domácom prostredí chápané ako ústavné právo: „Štát uznáva, že primárnym a prirodzeným učiteľom pre dieťa je rodina a zaručuje rešpektovanie neodcudziteľného práva a povinnosti rodičov zabezpečiť podľa svojich možností náboženskú, morálnu, intelektuálnu, fyzickú a sociálnu výchovu detí“ ([Ústava 1937](#), článok 42).

Rovnako v **Dánsku**¹⁰ a v **Maďarsku**¹¹ je právo rodičov na slobodný výber miesta vzdelávania dieťaťa garantované ústavou. V **Poľsku** je síce tiež prístup k vybraným formám vzdelávania garantovaný ústavou, ale na domáce vzdelávanie potrebuje zákonný zástupca povolenie riaditeľa školy. Vo **Fínsku** (podobne aj v **Slovinsku** a v **Írsku**) štát vyžaduje len to, aby rodič o svojom rozhodnutí informoval miestnu samosprávu (obec) alebo školu, ktorá následne dohliada na to, či študent dosahuje vedomosti zodpovedajúce štátnym učebným osnovám. V **Maďarsku** môže byť žiadosť o individuálne vzdelávanie odôvodnená aj potrebou zlepšenia študentových schopností pre ukončenie štúdia a zárukou špecifických študijných podmienok. V **Spojenom kráľovstve** majú rodičia zákonnú povinnosť¹² zabezpečiť, aby ich deti získali vzdelanie, bez rozdielu toho, či sa uskutočňuje v škole alebo doma.¹³ Je to dané pre celé obdobie povinnej školskej dochádzky až do 16. roku veku dieťaťa. Miestne úrady nemajú zákonné povinnosti vo vzťahu k rutinnému monitorovaniu kvality domáceho vzdelávania, majú však povinnosť prijať opatrenia na identifikáciu detí, ktoré nedostávajú vhodné vzdelanie. Ak sa zistí, že dieťa nie je na svoj vek dostatočne vzdelané, úrady môžu vyžadovať školskú dochádzku.

Veľká väčšina štátov neuviedla žiadne špecifické formy domáceho vzdelávania, s výnimkou **Alberty v Kanade**, **Lotyšska**, **Portugalska** a **Švédska**. Ako najzaujímavejší vzorový model uplatňovania špecifických typov vzdelávania v domácom prostredí sa javí **Alberta v Kanade**. Rodič tam môže požiadať buď o kombinované individuálne vzdelávanie so štátnou finančnou podporou, v rámci ktorého za výučbu dieťaťa zodpovedá rodič v spolupráci so školou¹⁴, alebo o jednostranné individuálne vzdelávanie bez dohľadu školy a bez finančnej podpory. V ostatných krajinách ide skôr o terminologické rozdiely. V **Lotyšsku** sa odlišuje tzv. vzdelávanie v rodine a domáce vzdelávanie. Podobne sa v **Portugalsku** rozlišuje medzi individuálnym vzdelávaním, domácim vzdelávaním a dištančným vzdelávaním. Domáce vzdelávanie je také, ktoré sa „realizuje u študenta/tov doma pomocou príbuzného alebo osoby, ktorá s ním/nimi žije“. V tomto prípade môže byť vzdelávanie individuálne alebo kolektívne v závislosti od počtu žiakov vzdelávajúcich sa doma. Individuálne vzdelávanie poskytuje kvalifikovaný pedagóg študentovi mimo vzdelávacieho

¹⁰ [Ústava 1953](#), čl. 76

¹¹ [Ústava 2011](#)

¹² [Zákon o vzdelávaní 1870](#)

¹³ Pre bližšie informácie o pravidlách domáceho vzdelávania v Anglicku pozri <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/sn05108/>

¹⁴ V prípade zdieľaných programov školská rada zodpovedá minimálne za 20 % a maximálne za 80 % vzdelávacieho programu.

zariadenia.¹⁵ Vo **Švédsku** sa domáce vyučovanie chápe ako špeciálna forma dištančného vzdelávania.

Desať zo 16 štátov, ktoré uviedli konkrétny rok zavedenia legislatívy vzťahujúcej sa k individuálnemu vyučovaniu, začali v praxi aplikovať možnosť vzdelávania sa žiakov v domácom prostredí v 20. storočí, päť z nich v 90. rokoch. Špecifickým príkladom je **Kanada**, ktorá umožňuje domáce vzdelávanie vo všetkých provinciách už od svojho vzniku na základe [Ústavy](#) z roku 1867, čl. 93. Pritom každá provincia má svoju vlastnú legislatívu a ustanovenia týkajúce sa domáceho vzdelávania. Za ňou nasleduje **Rakúsko**, ktoré zaviedlo individuálne vzdelávanie Základným zákonom o všeobecných právach občanov. Grécko a Slovensko zaviedlo túto možnosť zhodne rokom 2008. Ako posledné spomedzi štátov zodpovedajúcich na danú otázku pozmenili svoj postoj k domácejmu vyučovaniu **Švédsko** (2015) a **Česká republika** (2016).

Tabuľka č. 2

Časové poradie vybraných štátov v zavedení legislatívy vzťahujúcej sa k domácejmu vzdelávaniu

Rok	Štát	Legislatíva
1867	Kanada	Ústava 1867 , čl. 93
1867	Rakúsko	Základný zákon o všeobecných právach občanov
1911	Portugalsko	Výnos z 26. júla 1911 ; Vyhláška č. 19244
1912	Luxembursko	Zákon o základnom vzdelávaní
1921	Fínsko	Zákon o povinnej školskej dochádzke
1937	Írsko	Ústava 1937
1953	Dánsko	Ústava 1953 , čl. 76
1993	Estónsko	Zákon o základných a stredných školách
1993	Maďarsko	Zákon LXXIX z roku 1993 o verejnom vzdelávaní
1991	Lotyšsko	<i>neuvedené</i>
1991	Poľsko	Zákon o školskom vzdelávacom systéme 1991
1999	Cyprus	Zákon o vzdelávaní detí so špeciálnymi potrebami 113(I)/1999
2008	Grécko	Zákon č. 3699/2008 o špeciálnom vzdelávaní
2008	Slovensko	Školský zákon 245/2008 Z. z.
2015	Švédsko	Zákon 2015/176
2016	Česká republika	Školský zákon č. 561/2004 Sb.

Zdroj: S použitím citovaných zdrojov spracovali autorky.

¹⁵ [Nariadenie vlády č. 69/2019](#) z 26. februára 2019

2. Spôsob registrácie, hodnotenie žiakov a kvalifikovanosť osôb poskytujúcich domáce vzdelávanie

V prípade siedmich štátov z 23 krajín nášho výskumu umožňujúcich domáce vzdelávanie nepodlieha rozhodnutie rodiča o ňom schváleniu školských či iných kompetentných orgánov (Alberta a Ontário v Kanade, Dánsko, Fínsko, Írsko, Slovinsko, Spojené kráľovstvo a Taliansko). Štáty vyžadujú od rodičov registrovanie takýchto detí do databázy o vzdelávaní buď v obci (**Fínsko, Dánsko**), alebo v príslušnej inštitúcii (**Írsko** – [Agentúra pre deti a rodinu](#)). Ešte voľnejšou podmienkou je iba písomné informovanie školy rodičmi vždy na začiatku školského roka (**Slovinsko, Kanada** – Alberta aj Ontário). V **Spojenom kráľovstve** je rodič povinný poskytnúť informácie o žiakovi nenavštevujúcom školu, ktorého mieste orgány registrujú v databáze. V **Taliansku** neexistuje správna autorizačná moc a nevyžaduje sa súhlas. Rodič iba informuje riaditeľa školy a overujú sa technické a ekonomické podmienky.

V prípade USA a Belgicka nie je táto problematika centrálne upravená. V ostatných 14 krajinách udeľuje súhlas s domácim vzdelávaním *riaditeľ školy, rada školy, školská hodnotiacia komisia* (prípadne iný orgán školy), *školský úrad, samostatná odborná komisia* resp. *vyšší štátny orgán alebo samospráva*.

Tabuľka č. 3

Štáty, v ktorých zákonní zástupcovia dieťaťa potrebujú súhlas s individuálnym vzdelávaním

Štáty, v ktorých udeľuje súhlas s individuálnym vzdelávaním orgán školy alebo školský úrad	Štáty, v ktorých udeľuje súhlas s individuálnym vzdelávaním samostatná odborná komisia resp. vyšší štátny orgán	Štáty, v ktorých udeľuje súhlas s individuálnym vzdelávaním najmä samospráva
Česká republika	Cyprus	Luxembursko
Estónsko	Portugalsko	Francúzsko*
Grécko	Rakúsko	
Litva		
Lotyšsko		
Maďarsko		
Poľsko		
Slovensko		
Švédsko		

Zdroj: S použitím citovaných zdrojov spracovali autorky.

*Vo Francúzsku udeľuje súhlas aj [Centrum pre národné vzdelávanie](#) (DASEN).

Na základe tabuľky môžeme vidieť, že vo väčšine týchto krajín udeľuje súhlas s domácim vzdelávaním *orgán školy* alebo *školský úrad*. Špecifická je situácia v už spomenutom **Grécku**, kde musí byť žiadosť o domáce vzdelávanie odôvodnená buď lekárskeho posudkom verejnej lekárskej služby, alebo výborom pre verejné zdravie, ako aj vo **Švédsku**, kde musí

mať študent na individuálnu výučbu okrem súhlasu riaditeľa školy aj súhlas lekára a zákonného zástupcu. V **Lotyšsku** a na **Slovensku** udeľuje súhlas s individuálnym vzdelávaním pre 1. stupeň riaditeľ školy na základe žiadosti zákonného zástupcu. Podobne aj v **Českej republike**; ak však v ďalšom stupni vzdelávania ide o žiaka s mentálnym postihnutím, povolenie na individuálny študijný plán udeľuje krajský úrad, v ktorom má dieťa trvalý pobyt. V **Estónsku** hodnotí žiadosti rodičov každoročne rada školy, ktorá o nej aj rozhodne. V Maďarsku a Poľsku hodnotí žiadosti miestny školský úrad, v **Poľsku** aj rozhodne o žiadosti. V Litve a v Portugalsku vyhodnocuje žiadosť komisia školy. Pritom v **Litve** i v **Maďarsku** rozhodne riaditeľ školy, v **Portugalsku** konečné rozhodnutie na základe odporúčania riaditeľa školy vydáva *generálny riaditeľ pre vzdelávacie inštitúcie*. Na **Cypre** vydáva rozhodnutie o domácom vzdelávaní *Okresná komisia pre špeciálne vzdelávanie*, v **Rakúsku** *Krajský úrad pre domáce vzdelávanie*, vo **Francúzsku** *Centrum pre národné vzdelávanie* a samospráva. V **Luxembursku** musia mať poskytovatelia domáceho vzdelávania školopovinných detí vo veku 4 až 12 rokov súhlas správcu jedného z okresov. V praxi to funguje tak, že rodič, ktorý chce zodpovedať za vzdelávanie svojho dieťaťa, predloží čestné vyhlásenie o tejto skutočnosti vo svojej obci, pričom v ňom jasne uvedie dôvody a požiada o povolenie okresného školského inšpektora.

Vo všeobecnosti u týchto štátov platí, že dieťa musí byť zapísané do niektorej zo škôl v mieste bydliska. V žiadosti rodičia spravidla uvedú základné údaje o dieťati, ako i dôvody, prečo by malo byť vzdelávané doma, informácie o zákonných zástupcoch a poskytovateľoch domáceho vzdelávania, či informácie o technickom a ekonomickom zabezpečení. V niektorých krajinách predchádzajú povoleniu domáceho vzdelávania spoločné konzultácie rodičov so školou (Portugalsko, Litva), v rámci ktorých komisia školy hodnotí adekvátnosť podmienok na vzdelávanie v rodine, vyspelosť a úroveň znalostí dieťaťa. Po spoločných konzultáciách podpisuje rodič so školou aj tzv. *dohodu o domácom vzdelávaní*.

Rozhodnutia k žiadostiam o domáce vzdelávanie môžu byť vydané na obmedzený čas (mesiace, kým trvajú špecifické dôvody, školský polrok, školský rok) alebo na neurčitý čas resp. na celý zvyšok štúdia (ak sa nepreukážu prekážky takehoto štúdia).

Tabuľka č.4

Hodnotenie žiakov v systéme domáceho vzdelávania

Hodnotenie žiakov školou, školským úradom alebo vzdelávacou inštitúciou	Hodnotenie žiakov samosprávou	Hodnotenie žiakov pedagógom, špeciálnym pedagógom alebo kompetentným pracovníkom
Česká republika	Dánsko	Cyprus
Estónsko	Francúzsko*	Fínsko (poverený samosprávou)
Írsko	Švédsko*	Grécko
Kanada – Alberta		Lotyšsko
Litva		
Maďarsko		
Poľsko		
Portugalsko		
Slovensko		
Slovinsko		
Taliansko		

Zdroj: S použitím citovaných zdrojov spracovali autorky.

* Vo Švédsku vykonáva dohľad obec alebo škola, vo Francúzsku obec či [Centrum pre národné vzdelávanie \(DASEN\)](#).

Pokrok dieťaťa, ktoré sa vzdeláva doma, väčšinou hodnotí na základe testovania podľa potrieb, učebných osnov a individuálneho študijného plánu škola, školský úrad alebo iná vzdelávacia inštitúcia, samospráva, pedagóg alebo kompetentný pracovník. Žiaci absolvujú v priebehu školského roka skúšky¹⁶, v ktorých musia dokázať, že ich vedomosti zodpovedajú základným štátnym učebným osnovám. Skúšky prebiehajú z predmetov určených pre daný ročník, v ktorom dieťa podľa veku študuje (Česká republika, Dánsko, Estónsko, Litva, Maďarsko, Poľsko, Slovensko, Slovinsko, Portugalsko, Taliansko). Niekedy sa pokrok dieťaťa hodnotí aj individuálne v priebehu vzdelávania pod dohľadom vybraného pedagóga, kompetentného pracovníka alebo špeciálneho pedagóga (Cyprus, Fínsko, Grécko, Lotyšsko).

Za to, že žiak dosiahne potrebné vedomosti, zodpovedá najmä poskytovateľ domáceho vzdelávania, ktorý môže byť v prípade zanedbania povinnosti aj pokutovaný (napr. Fínsko). Ten by sa mal pri vyučovaní dieťaťa snažiť sledovať štátne učebné osnovy, štátne vzdelávacie programy alebo individuálny študijný plán rešpektujúci špecifické potreby dieťaťa. Ak v skúškach žiak neuspeje, buď mu je odobraté právo na domáce vzdelávanie, nemôže postúpiť do ďalšieho ročníka, prípadne môže skúšky opakovať nasledujúci rok.

Z tabuľky ďalej vyplýva, že v Dánsku a vo Švédsku môže vykonávať dohľad nad domácim vzdelávaním aj obec – tá pravidelne každý rok testuje študentov. Vo Francúzsku môže priamo doma žiakov hodnotiť obec alebo [Centrum pre národné vzdelávanie](#). Na Cypre sú žiaci hodnotení príslušnými pracovníkmi každých 6 mesiacov alebo *Okresnou komisiou pre*

¹⁶ Buď dvakrát do roka, alebo na konci školského roka.

špeciálne vzdelávanie¹⁷ každé 2 roky (alebo aj častejšie). V **Lotyšsku** študentov hodnotí pedagóg na škole, do ktorej sú zapísaní, okrem toho musia absolvovať v 3. a v 6. ročníku štátne postupové skúšky.

Osobitou výnimkou je provincia **Ontário** v Kanade. Od študentov vzdelávajúcich sa doma sa nevyžaduje žiadne povinné testovanie. Neexistujú ani legislatívne požiadavky na vedenie záznamov a hodnotenie domáceho vzdelávania. Rodičia však majú možnosť, aby ich deti absolvovali hodnotenie *Úradu pre kvalitu a zodpovednosť za vzdelávanie* ([EQAO](#)) pre 3. až 9. ročník a test gramotnosti pre 9. ročník. V **Írsku** taktiež nemusia študenti vzdelávajúci sa v domácom prostredí absolvovať skúšky v regulárnych školách. Rodičia dieťaťa sa môžu sami rozhodnúť či chcú, aby *Agentúra pre deti a rodinu* (Tusla) hodnotila pokrok ich dieťaťa predbežne alebo komplexne. Okrem toho majú žiaci, pokiaľ o to stoja, nárok na absolvovanie štátnych záverečných skúšok.

Len päť zo skúmaných krajín – Cyprus, Česká republika, Portugalsko, Slovensko a Švédsko vyžaduje od poskytovateľov domáceho vzdelávania odbornú kvalifikovanosť. Na **Cypre** zabezpečuje individuálne vzdelávanie špeciálny pedagóg vymenovaný ministerstvom školstva. Vyžaduje sa, aby mal odbornosť v špeciálnom vzdelávaní¹⁸, skúsenosti a schopnosti z práce s programami špeciálneho vzdelávania a skúsenosti z praktického vyučovania. V **Českej republike** zase potrebuje mať aspoň stredoškolské vzdelávanie s maturitnou skúškou a pokiaľ sa jedná o žiaka na druhom stupni základnej školy – aj vysokoškolské vzdelanie. Podobne to platí v **Portugalsku**, kde musí poskytovateľ dosahovať aspoň bakalársky titul a učitelia musia byť pri individuálnom vzdelávaní odborne spôsobilí na výučbu v súlade s platnými právnymi predpismi. Na **Slovensku** je toto kritérium pomerne prísne – vzdelávanie zabezpečuje zákonný zástupca žiaka osobou, ktorá spĺňa kvalifikačné predpoklady vysokoškolského vzdelania druhého stupňa stanovené pre učiteľov 1. stupňa základnej školy. Vo **Švédsku** individuálnu výučbu vykonáva pedagóg, ktorý musí mať licenciu a kvalifikáciu na výučbu konkrétnych predmetov.¹⁹

Vo väčšine štátov je potrebné, aby žiak v individuálnej výučbe dosiahol rovnaké vedomosti a zručnosti, ako mu vekovo určujú štátne učebné osnovy. Napríklad vo Fínsku musí domáce vzdelávanie sledovať *Štátne osnovy pre základné vzdelávanie*, nemusí však sledovať rozdelenie učiva podľa ročníkov a žiak tak môže študovať rýchlejšie (podobne je to aj na regulárnych školách). V Maďarsku študenti musia úspešne zložiť všetky skúšky z ročníkových predmetov na konci každého polroka, s výnimkou študentov žijúcich v zahraničí. Preto musia poskytovatelia domáceho vzdelávania pri vyučovaní sledovať štátne učebné osnovy. Pokiaľ

¹⁷ [Zákon o vzdelávaní detí so špeciálnymi potrebami 113\(I\)/1999, § 7](#)

¹⁸ Absolvovaný postgraduálny alebo druhý stupeň špeciálneho vzdelávania, odbornú kvalifikáciu a účasť na seminároch.

¹⁹ Výnimku tvoria učitelia švédčiny a odborných predmetov, ktorí môžu vykonávať dištančné vzdelávanie, pokiaľ na to majú vyhovujúce odborné vzdelanie.

študent dvakrát pri skúškach prepadne, školský úrad zruší študentovi nárok na individuálne vzdelávanie. V Portugalsku musí organizácia učebných osnov pre individuálne, domáce a distančné vzdelávanie sledovať zásady nastavenia tzv. [*Profilu pre povinnú školskú dochádzku*](#) (pre základné vzdelávanie). Študenti musia absolvovať všetky predmety určené pre daný ročník. V Luxembursku je na základe súhlasu školského inšpektora možné nasledovať v rámci domáceho vzdelávania aj iné ako štátne učebné osnovy.

V ďalšej skupine štátov poskytovateľ nemusí nevyhnutne sledovať štátne učebné osnovy, ale špeciálne vzdelávanie by malo čo najlepšie zodpovedať vzdelávaniu, na ktorom sa žiak nemôže zúčastniť. V Írsku poskytovatelia domáceho vzdelávania nemusia sledovať štátne učebné osnovy. Agentúra pre deti a rodinu (Tusla) prostredníctvom Registračnej služby alternatívneho vzdelávania (AEARS) však hodnotí poskytované domáce vzdelávanie, predovšetkým či žiak dosahuje vedomosti, ktoré sa vyžadujú v rámci získavania tzv. minimálneho vzdelávania. V Litve, Poľsku či Rakúsku individuálne vyučovanie nemusí sledovať štátne učebné osnovy, poskytovateľ však musí zabezpečiť, aby bol študent schopný zvládnuť záverečné skúšky.

3. Finančná podpora a počet študentov vzdelávajúcich sa doma

Tabuľka č. 5

Pomoc pri financovaní domáceho vzdelávania

Štáty, ktoré finančne podporujú domáce vzdelávanie (školu a / alebo rodinu)	Štáty, ktoré podporujú len žiakov so špeciálnymi potrebami	Štáty, v ktorých školy bezplatne poskytujú odborné konzultácie a učebné pomôcky	Štáty, ktoré nemajú podporu domáceho vzdelávania legislatívne zakotvenú
Kanada – Alberta	Cyprus	Česká republika	Kanada – Ontário
Poľsko	Dánsko	Fínsko	Írsko
Portugalsko	Estónsko	Francúzsko	Luxembursko
Slovensko	Grécko	Lotyšsko	Spojené kráľovstvo
	Maďarsko	Rakúsko	Taliansko
	Švédsko		

Zdroj: S použitím citovaných zdrojov spracovali autorky.

Väčšina zo skúmaných štátov bezprostredne finančne nepodporuje domáce vyučovanie. Rodičia však majú nárok požiadať školu, do ktorej je ich dieťa zapísané, o bezplatný prístup k učebným pomôckam a k odbornému poradenstvu. V ďalšej skupine sa nachádzajú štáty, ktoré poskytujú finančnú podporu len žiakom so špeciálnymi potrebami, ako sú Cyprus, Dánsko, Estónsko, Grécko, Maďarsko či Švédsko. V Maďarsku štát neposkytuje žiadnu finančnú podporu na domáce vzdelávanie. Avšak školám, ktoré majú žiakov s individuálnym študijným plánom (najmä zdravotne znevýhodnených), sa poskytuje dodatočná finančná podpora – majú dotovaných o 10 vyučovacích hodín týždenne navyše pre každého takehoto žiaka. Vo Švédsku majú žiaci s povoleným distančným vzdelávaním (týka sa najmä zdravotne znevýhodnených) nárok na určité finančné kompenzácie zo strany samosprávy, pokiaľ sa vyučovanie realizuje vo Švédsku. Rozhodnutie o osobitnej podpore distančného vzdelávania sa prehodnocuje každý polrok.

Na druhej strane v **Poľsku** individuálne vyučovanie financuje ministerstvo školstva formou dotácií zameraných na podporu vzdelávania a na podporu regionálnych a obecných rozpočtov. V praxi majú žiaci vďaka zvýšenému financovaniu právo zúčastňovať sa na vzdelávacích činnostiach organizovaných školou, vypožičiavať si učebné pomôcky a absolvovať odborné konzultácie zamerané na úspešné zvládnutie koncoročných postupových skúšok. Podobne aj v **kanadskej Alberte** je finančná pomoc na podporu individuálneho vzdelávania vyplácaná z verejných zdrojov. Predstavuje 25 % základného financovania študenta verejnej školy. Na **Slovensku** finančné prostriedky na žiaka v individuálnom vzdelávaní dostáva kmeňová škola v určitej percentuálnej výške normatívu na

žiaka vzdelávajúceho sa v dennej forme štúdia.²⁰ Kmeňová škola poskytuje žiakovi individuálneho vzdelávania učebnice a rodičovi i žiakovi poradenstvo. V **Portugalsku** môžu byť technické alebo IT náklady spolufinancované školou v rámci sociálnej pomoci. Priama finančná pomoc sa v praxi väčšinou poskytuje rodinám, ktorým spoločensko-ekonomické podmienky nedovoľujú znášať celé bremeno povinnej školskej dochádzky, napríklad ak si nemôžu dovoliť zaplatiť učebné pomôcky. Študenti majú ďalej nárok na používanie komunitnej školskej jedálne. Škola tiež bezplatne sprístupňuje študentom učebné materiály a odborné poradenstvo, ako je to i v mnohých iných štátoch.

V závere prinášame prehľad približných počtov žiakov vzdelávajúcich sa individuálnou / domácou formou u tých štátov, ktoré boli schopné daný údaj dohľadať a poskytnúť nám ho.

Tabuľka č. 6

Počet žiakov vzdelávajúcich sa doma

Štát *	Obdobie	Počet žiakov (rodín)
Česká republika	2019	2 100
Dánsko	2016/2017 2019	475 žiakov cca 200 rodín
Estónsko	2018/2019 2019/2020	419 500
Fínsko	2018 2019	414 437
Írsko	2018 2019 2020	1 410 1 495 1 610
Kanada – Alberta	2014/2015	9 631
Kanada – Ontário	2014/2015	6 502
Litva	2019/2020	cca 100 – 200
Lotyšsko	2018/2019 2019/2020	324 358
Luxembursko	2011 2016/2017	18 50
Maďarsko	2017 2020/2021	7763 2 770
Poľsko	2018 2019 2020	14 000 12 300 10 969
Slovensko	2015/2016	95

²⁰ Podľa [nariadenia vlády SR č. 630/2008 Z. z.](#), ktorým sa ustanovujú podrobnosti rozpisu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre školy a školské zariadenia v znení neskorších predpisov

	2018/2019	579
	2019/2020	523
Španielsko	2019/2020	odhad 2000 až 4000 rodín
Rakúsko	2018/2019	2 025
	2019/2020	973
Spojené kráľovstvo	2014/2015	36 609

Zdroj: S použitím citovaných zdrojov spracovali autorky.

* Ostatné štáty informácie o počte žiakov neuviedli.

Záver

Problematika domáceho vzdelávania je veľmi dynamická a vyvíja sa aj v súvislosti s celkovou situáciou v spoločnosti. Najmä 90. roky 20. storočia a následné obdobie priniesli boom, pokiaľ ide o legislatívne zakotvenie tohto modelu výučby. Pri našej analýze témy sme sa stretávali s viacerými komplikáciami, medzi ktoré patrí rôzna dĺžka povinnej školskej dochádzky, inak nastavené stupne vzdelávania, odlišné definície a pojmy používané v tejto súvislosti. Je možné odlišovať dištančné vzdelávanie zo špecifických dôvodov, domáce vzdelávanie resp. vzdelávanie v rodine, ktoré najviac zodpovedá téme, ďalej individuálne vzdelávanie umožnené v rôznych vekových skupinách a z rôznych dôvodov, na ktoré môže potom nadväzovať aj odlišný prístup v jeho financovaní (podpora zdravotne znevýhodnených doma vzdelávaných žiakov a ich domovských škôl).

V analýze sme priniesli pohľad na problematiku domáceho respektíve individuálneho vzdelávania v 29 štátoch. Legislatíva ho pritom upravuje v 23 z nich. Sú to Belgicko, Cyprus, Česká republika, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Írsko, Kanada, Litva, Lotyšsko, Luxembursko, Maďarsko, Poľsko, Portugalsko, Rakúsko, Slovensko, Slovinsko, Spojené kráľovstvo, Švédsko, Taliansko a USA. Systém domáceho vzdelávania je zákonne obmedzený resp. neregulovaný v 6 štátoch – v Bulharsku, Chorvátsku, Holandsku, Nemecku, Rumunsku a v Španielsku.

Štáty s legislatívne ukotveným domácim vzdelávaním sme sa pokúsili rozdeliť do dvoch skupín – na liberálne a na konzervatívne v danej zákonnej úprave. Výsledné rozdelenie je pritom len orientačné, keďže jednotlivé parametre sa môžu v stupni svojej liberálnosti značne odlišovať (na pomedzí stáli napr. Taliansko, zaradené ako konzervatívne, a naopak Maďarsko, zaradené ako liberálne). Za jednoznačne liberálne vo väčšine kritérií však môžeme označiť Dánsko, Fínsko, Írsko, Slovinsko a Spojené kráľovstvo. Tieto štáty nevyžadujú súhlas inštitúcií na domáce vzdelávanie a v zásade ho ničím neobmedzujú. Zároveň môžeme konštatovať, že existuje len tenká hranica medzi štátmi, ktoré domáce vzdelávanie zákonne neregulujú a umožňujú ho len výnimočne (najmä Bulharsko, Chorvátsko, Rumunsko, ale aj Španielsko a Holandsko) a tými, ktoré ho regulujú, ale iba pre obmedzené skupiny žiakov (Grécko, Švédsko). Hodnotiť bolo obzvlášť zložité v prípade Belgicka, Kanady a USA, ktoré v tomto smere nemajú spoločnú celoštátnu legislatívu.

Vo väčšine krajín, ktoré uznávajú domáce vzdelávanie, musia rodičia splniť rôzne zákonné podmienky, aby mohli svoje deti vzdelávať doma. Domáce vzdelávanie sa pritom poskytuje najmä v rámci obdobia povinnej školskej dochádzky, v niektorých prípadoch len na jej 1. stupni (na ďalšom stupni iba pre zdravotne znevýhodnených žiakov). Konkrétne podmienky sa odlišujú od štátu k štátu – ide o vekový limit, potrebu súhlasu školských, štátnych alebo regionálnych inštitúcií, požiadavky na kvalifikovanosť poskytovateľov

domáceho vzdelávania, požiadavky súvisiace so sledovaním (štátnych) školských osnov, kritéria hodnotenia kvality dosiahnutého vzdelania a podobne. Pokrok žiakov zväčša hodnotia školy, v ktorých sú zapísaní. Žiaci absolvujú v priebehu školského roka skúšky zodpovedajúce učebným osnovám. Skúšky prebiehajú z predmetov vekovo určených pre daný ročník. Výnimku tvoria Ontário v Kanade a Írsko. Povinné testovanie žiakov je tam dobrovoľné a závisí od rozhodnutia rodičov alebo zákonných zástupcov. Platí, že väčšina skúmaných štátov nevyžaduje od poskytovateľov domáceho vzdelávania odbornú pedagogickú kvalifikáciu, sú však aj prípady, keď sa požaduje (Cyprus, Česká republika, Slovensko, Portugalsko, Švédsko). Učitelia musia zabezpečiť, aby žiak v individuálnej výučbe dosiahol rovnakú úroveň vedomostí a zručností, ako mu vekovo určujú učebné osnovy, a završil povinnú školskú dochádzku.

Väčšina zo skúmaných štátov bezprostredne finančne nepodporuje domáce vyučovanie. Avšak v Poľsku je individuálne vyučovanie financované priamo ministerstvom školstva. Niektoré štáty podporujú školy, kde sú zapísaní individuálne vzdelávaní žiaci (napr. Slovensko), iné štáty podporujú priamo rodiny takýchto detí, najmä pokiaľ sú v núdzi (napr. Portugalsko). Viaceré štáty podporujú len školy, v ktorých sú zapísané deti so špeciálnymi potrebami. Väčšina škôl poskytuje žiakom pri domácej výučbe bezplatné pomôcky, učebnice a poradenstvo.

Použité zdroje

1. European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). ECPRD request no. 3161: *Home-schooling* (July 2016) [online]. Dostupné v internej databáze po prihlásení: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/251439>
2. European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). ECPRD request no. 4491: *Home-schooling – legal status, support, and quality assessment* (August 2020) [online]. Dostupné v internej databáze po prihlásení: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/551711>
3. *Home School Legal Defense Association* (HSLDA). Legal International – Homeschooling in Your Country, [online]. Dostupné na: <https://hslda.org/legal/international>
4. Školský zákon, [online]. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/245/20150901.html>
5. Citované webové sídla a stránky, odkazy na legislatívu